Пише: Младен Ђорђевић
среда, 23 јул 2008 23:45

На недавном Сабору Исламске заједнице у Србији, одржаном после завршетка избора за органе власти те заједнице, новопазарски Муфтија Муамер Зукорлић поново је изабран за главног муфтију. Избори спроведени у ИЗуС током јуна и јула ове године требали су, према речима организатора, да потврде легалитет и легитимитет те заједнице, да би, како је Зукорлић изјавио, она наставила борбу за опстанак. Међутим, сам ток избора у ИЗуС и инцидент који се догодио у Пријепољу изазива сумњу у регуларност спроведеног процеса. С обзиром на досадашњу политику Зукорлића, који већ 14 година инсистира да је организациони и духовни центар муслимана у Србији Сарајево, и који у последње време, уз подршку Турске, активно учествује на обједињавању балканских муслимана, јачање његовог положаја и остварење планова за даље деловање ИЗуС могло би да има забрињавајуће последице.

“Велика излазност” уз физичке сукобе

Први од три круга избора за све нивое власти ИЗуС одржан је на територији целе државе 22. јуна ове године. У првом кругу верници су гласали за џематске (џамијске) одборе и представнике у Скупштини Меџлиса (општински одбор), да би после другог и трећег круга на Сабору ИЗуС, између три кандидата за главног муфтију поновно изабран Зукорлић. Свој реизбор Зукорлић је обележио изјавама које указују да ће ИЗуС у наредном периоду активно настојати да буде призната као једина легитимна заједница муслиманских верника у Србији.
Током одржавања избора, представници ИЗуС нису штедели речи како би јавности доказали да је излазност верника велика и да су тиме избори у потпуности успели. На конференцијама за штампу навођено је да је излазност “неочекивано велика” или да је на изборе “изашао рекордан број бирача у поређењу са свим досадашњим”. Међутим, изјашњавање није било обавезно, а оганизатори нигде нису навели тачан број гласача у бирачким списковима, нити тачан број оних који су гласали. Завршетак избора пропраћен је помпезним изјавама представника ИЗуС, један од учесника, заменик председника Мешихата Исламске заједине (ИЗ) у Србији Мевлуд Дудић, је поводом свега оценио да су избори у тој заједници “свима јасно показали какву заједницу желе исламски верници у Србији”.

И Дудић и Зукорлић, као и сви остали чланови ИЗуС, су међутим пропустили да напомену да су њихови избори показали какву заједницу жели један део исламских верника у Србији. Поред ИЗуС у Србији постоји и делује и Исламска заједница Србије(ИЗС), на челу са реисом Адемом Зилкићем, која у изборима није учествовала, нити их је признала.

И поред оштре и јасне поделе на две исламске заједнице, ИЗуС и муфтија Зукорлић су били и остали одлучни у намери да себе прикажу као једине легитимне представнике муслимана у Србији, а избори су требали да буду један од најснажнијих аргумената. Стога, да би их спровели нису се либили да у појединим срединама попут Пријепоља, у којима већина имама припада ИЗС, покушају да гласање спроведу и на силу, због чега је у том граду дошло до физичког сукоба. Наиме, већина имама у пријепољској општини прошле године изразила је неповерење Зукорлићу и дала легитимитет ИЗС, коју води реис Зилкић. Зукорлићеве присталице су у раним јутарњим часовима обили просторије

меџлиса и потом се забарикадирали унутар објекта, који је одлукама Окружног суда у Пријепољу, а затим и у Ужицу додељен ИЗС. То је испровоцирало вернике који припадају ИЗС, тако да је дошло до физичког сукоба у коме је било повређених. Карактеристично за Зукорлића је то што је покушао да инцидент прикаже као угрожавање права муслимана у Србији. Своју заједницу и њене функционере представио је као жртве „дискриминаторског односа“ и „бруталне полицијске тортуре“, и оптужио МУП да “учествује у разбијању ИЗуС Поред овог инцидента, треба напоменути и да су представници ИЗуС у више градова у којима џамије контролише ИЗС, гласање обавили на “алтернативним локацијама”. Ипак, и поред свих чињеница које изазивају сумњу, Моамер Зукорлић је одмах после свог реизбора прогласио своју заједницу легитимном заједницом муслимана у Србији, супарнике из ИЗС означио као отпаднике и кренуо у офанзиву.

Уједињење балканских заједница

Од раскола у Исламској заједници Зукорлић непрестано потенцира да је ИЗуС жртва “злоупотреба полиције” лошег односа Владе Србије и Министарста вера, и жртва завере којом би се она разбила. После избора, он најављује да ИЗуС то неће више толерисати, и да ће однос заједнице према новој влади бити одређен у складу са понашањем Владе и Министарством вера.

На заседању Сабора ИЗуС одржаном у недељу 6. јула 2008. речено је да ће ИЗуС чекати да види “да ли је однос државе према ИЗ у Србији промењен", а муфтија Зукорлић је чак појаснио да држава своју добру вољу мора показати истрагом понашања неких државних органа у претходном периоду. Поред тога, Сабор ИЗуС послао је писмо Борису Тадићу са захтевом да "коначно предузме" све потребне мере, како би исламска заједница равноправно са црквама и другим верским заједницама могла да ужива сва права загарантована законом и Уставом. Писмо је достављено и председнику Владе Србије, министру полиције, министру вера, као и домаћим и међународним организацијама за заштиту људских права. Значајно је напоменути да се у њему каже да ИЗуС „подиже свој глас“ са све мање наде „да ће бити схваћени“, а да упркос томе они „желе да верују да још нису исцрпљене све могућности да муслимани у Србији буду фактор стабилности".

Зукорлић жели да ИЗуС буде призната као једина легитимна заједница муслимана у Србији, а затим, како је више пута изјављивао, да на миру, без уплитања настави изградњу “слободне и аутономне Исламске заједнице", која ће држави бити партнер у развијању односа. Зукорлић жели да се ИЗуС поштује као партнер, који има сопствене и легитимне интересе. Али, основни проблем у односу ИЗуС и државе Србије је тај што су интереси ове заједнице у многим областима потпуно супротни интересима државе Србије.

Зукорлић не крије своје циљеве и стратешка опредељења, а то су најпре јединствена исламска заједница у Србији, са центром у Новом Пазару, која је организационо подређена Исламској заједници Босне и Херцеговине у Сарајеву и реису Церићу. У интервјуу за интернет сајт Мешихата ИЗуС Зукорлић наводи: “Као што знате, ту је неколико стратешки важних ствари: обједињавање Исламске заједнице, тј. успостава јединственог система Исламске заједнице за подручје цијеле Србије, са очувањем веза, преко Новог Пазара са Сарајевом, преко Прешева са Косовом; такође, очување прекограничног исламског јединства оба дијела Санџака, као и дјеловање прво на зближавању, а потом и на обједињавању исламских заједница на подручју Балкана.” Зукорлић је активан у раду на обједињавању исламских заједница на подручју Балкана, под јаким утицајем Турске, а поред тога, ИЗуС жели да буде посматрана као установа која треба да има пресудну улогу у вези с националним питањима, као и питањем статуса муслимана у Санџаку. Поред тога, ИЗуС жели, како је Зукорлић навео, да буде активан партнер у изградњи друштва.

Оваквим ставовима Зукорлић очигледно показује да себе схвата не само за верског, већ и за политичког лидера и националног вођу, а како време пролази, очигледно је и да су његове амбиције све веће и веће.

Смишљена дестабилизација

Корени оваквог става Зукорлића сежу не тако далеко у прошлост. Своју позицију Зукорлић је почео да гради у време изгнаства Сулејмана Угљанина, под чијим је утицајем био постављен на функцију. Убрзо после Угљаниновог повратка 1996, јавили су се први сукоби, који су временом ескалирали у смртно непријатељство, али је све већи слој нове економске елите у Санџаку у муфтији је видео лидера који је својим ставовима и активностима надилазио улогу верског ауторитета. Они су свестрано помагали и развој ИЗ, што је додатно ојачало ову институцију, али и позицију муфтије у друштву. После слома Милошевићевог режима, Зукорлић је успоставио односе са покојним премијером Зоран Ђинђићем, који је муфтију прихватио као свог главног партнера у Санџаку. Када год су званичници из Београда, укључујући и самог премијера Ђинђића, долазили у службену посету Санџаку, обавезно би се састајали са муфтијом Зукорлићем, а избегавали сусрет са Угљанином, па чак и Љајићем. Зукорлић је за своју подршку од Ђинђића добио бројне услуге, од сагласности за отварање првог приватног исламског универзитета у власништву ИЗ, до тога да је муфтија био члан званичне државне делегације Србије која је путовала у посету Уједињеним Арапским Емиратима. Та подршка званичног Београда још је више ојачала позицију муфтије, не само као неприкосновеног верског лидера, него и оног политичког. Његов положај је додатно ојачан и подршком коју добија од представника амбасаде САД у Београду. У време кад је букнула криза у исламској заједници, новопостављени амерички амбасадор Камерон Мантер одмах је отишао у Нови Пазар да да подршку Зукорлићу. После недавних избора, делегација америчке амбасаде у Београду предвођена Бредфордом Белом посетила је Мешихат Исламске заједнице у Србији и, како је саопштено, “изразила посебно интересовање за недавно спроведене изборе и стање након конституисања нових органа.”

Изјаве и политика муфтије Зукорлића показују да га веома боли изостанак подршке врхова власти у Београду, и чини се да на све начине покушава да врати свој некадашњи положај, а своју заједницу прогласи јединином легитимном. У својим говорима муфтија посредно прети дестабилизацијом, премда истини за вољу, треба поменути да је Зукорлић рекао да ће муслимани у Србији „бити добри" чак и ако се не промени државна политика према њима, јер „не желимо да рушимо кућу у којој живимо". У овом тренутку Зукорлић нема подршку за радикалније деловање, или сепаратизам, али његови циљеви не гарантују да до таквих тежњи у једном тренутку не може доћи. Такође, став ИЗуС, као и осталих исламских заједница на Балкану, по питањима попут косовског , може да потврди мишљење београдског муфтијства ИЗС да део муслимана у Санџаку, али и на југу Србије у Прешеву, Бујановцу и Медвеђи, као и Албанаца на Косову – функционише у складу са политичким принципима албанске већине. Према мишљењу ИЗС, активности ИЗуС у овом тренутку могу да значе стварање кризе и спровођење смишљене дестабилизације прилика у Србији, да би се што лакше остварила независност Косова, а поједине активности Зукорлића и ИЗуС имају за циљ да се створи утисак да су у Србији права муслимана угрожена, у чему имају подршку великих сила, оних које активно подржавају независност Косова.

Дешавања унутар муслиманске популације отварају и питање реаговања државе, посебно што су обе заједнице више пута, из својих разлога, изражавале незадовољство њеном реакцијом. Челници Исламске заједнице Србије су више пута доказивали да се залажу за територијални интегритет Србије и независност Исламске заједнице Србије од утицаја бошњачке и албанске политике. С обзиром на сложеност ситуације, реакција државе мора да буде суздржана. Ипак, деловање ИЗуС и самог Моамера Зукорлића, показује да би јачање његовог утицаја и евентуално испуњавање његових захтева било још једна опасност за Србију. Пошто је за партнерство потребно двоје, било би добро сагледати шта они нуде. По свему судећи, Зукорлић и ИЗуС траже све, а не нуде готово ништа.